

P E R S B E R I C H T

- * Nieuwe glans voor 'koninklijk' Bätz-orgel Nieuwe Kerk Delft
- * Organisten dringen aan op pleisteren schipmuren voor betere klank

Een 40-tal vooraanstaande musici en deskundigen zou graag zien dat de muren van het 'schip' van de Nieuwe Kerk in Delft alsnog opnieuw worden gepleisterd, dit ter verbetering van de akoestiek voor het fraaie Bätz-orgel (1840). Daartoe dienen zij onder het motto 'Nieuwe glans voor koninklijk orgel' een petitie in bij het College van Kerkrentmeesters van de Protestantse Gemeente Delft. De petitie wordt gevoerd vanaf een website. De restauratie is inmiddels begonnen.

De indieners zijn onder anderen: **Leo van Doeselaar**, titulair organist Concertgebouw Amsterdam, Pieterskerk Leiden en Martinikerk Groningen; **Jan Hage**, organist Bätz-orgel Dom Utrecht; **Ruud Huijbregts**, stadsorganist en organist Stadskerk Sint Cathrien Eindhoven; **Christiaan Ingelse**, hoofdorganist Sint Janskerk Gouda; **Margreeth de Jong**, stadsorganist en kerkmusicus Nieuwe Kerk Middelburg; **ir Henk Kooiker**, akoesticus; **Ton Koopman**, onder meer organist en artistiek leider Amsterdam Baroque Orchestra and Choir; **Jos van der Kooy**, stadsorganist en organist Müller-orgel Grote of Sint Bavokerk Haarlem; **Jaap Kroonenburg**, organist Garrels-orgel *Groote* of Nieuwe Kerk Maassluis; **Ben van Oosten**, organist Grote of Sint Jacobskerk Den Haag; **Petra Veenswijk**, organiste en dirigente Maria van Jessekerk Delft; **Herman van Vliet**, concertorganist; **Sietze de Vries**, concertorganist, kerkmusicus, docent en orgelpromotor (provincie) Groningen.

Organisator van de petitie is Willem IJdo, die zichzelf "eenvoudig orgelliefhebber te Bodegraven" noemt. Hij verwacht uiteindelijk veel meer dan 40 steunbetuigingen. "De petitie wordt gevoerd vanaf een website. Ook anderen – organisten en orgelliefhebbers – hebben de link naar de site ontvangen, in totaal zo'n 120 personen en enkele organisaties. Ik nodig iedereen uit die link door te sturen. Het principe van de olievlek."

'Gesamtkunstwerk'

Tot voor enkele jaren was herpleisteren van hele interieur de bedoeling, maar door toedoen van restauratie-architect Van Hoogevest en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is dat veranderd. Het huidige interieur, met muren in 'schone' baksteen, gebrandschilderde ramen, *art déco*-ornamenten in het gewelf van het koor én het orgel in donkere tinten, wordt gezien als een monumentaal en dus onaantastbaar *Gesamtkunstwerk* met jaren 1920/1930-uitstraling.

De petitioneerdere sluiten zo nauw mogelijk aan bij die zienswijze; zij zetten in op herpleisteren van alleen de schipmuren. Van de Sint Laurenskerk te Alkmaar werd het schip eind jaren 1990 op advies van orgeladviseur dr Hans van Nieuwkoop opnieuw

gestuct, met positief gevolg voor de klank van het 17e-eeuwse Van Hagerbeer-orgel. "In Delft zou men dat ook kunnen doen." Om een eventueel storend kleurverschil te vermijden, kan pleister in een passende tint worden gebruikt.

Tegenhanger

De petitie komt op voor het Bätz-orgel, maar erkent de monumentaliteit van het huidige kerkinterieur. Bepleit wordt een afweging van belangen die meer recht doet aan het orgel, "ook nu het inmiddels vijf over twaalf is". Men vindt uitvoering van het huidige restauratieplan op zich een goede zaak. "De Nieuwe Kerk is echter geen willekeurig bedehuis; het is ook ons nationale mausoleum, met het orgel als tegenhanger van het monument van Willem de Zwijger. Noblesse oblige."

Vóór de restauratie van de Nieuwe Kerk in de jaren 1923-1937 hadden de binnenmuren een gladde pleisterlaag. Naar toenmalig inzicht werd alle pleister verwijderd. Ook een houten 'schijngewelf', aangebracht onder het huidige plafond, moest eraan geloven, evenals galerijen die tot dan toe aanwezig waren in de noordbeuk van het schip.

Deze ingrepen waren van grote invloed op de klank van het orgel. De verwijdering van het pleisterwerk, bracht de poreuze baksteen daaronder tevoorschijn. Die absorbeert een deel van de orgelklank.

Aanpassing van de klank en de techniek van het instrument (dat tot 1937 vrijwel oorspronkelijk bewaard was gebleven) aan de nieuwe situatie leidde niet tot bevredigend resultaat. Het belangrijkste probleem van het orgel was en bleef de mede door ontpleistering veranderde akoestiek, zo blijkt uit 'Het Bätz-orgel in de Nieuwe Kerk te Delft, Historisch en technisch rapport' van adviseur Aart Bergwerff.

'Nationale zaak'

Waar bemoeit Willem IJdo zich mee? "De restauratie van het historische Bätz-orgel in de Delftse Nieuwe Kerk is een nationale zaak. Dit geeft ook een niet Delftenaar ruimte deze petitie te organiseren. Volgens kenners beschikt het orgel over grote kwaliteiten. Die moeten optimaal hoorbaar worden gemaakt. Als liefhebber wil ik dat helpen bereiken. De bijval van prominente musici en anderen is een enorme steun in de rug".

Komt de petitie niet als mosterd na de maaltijd, nu de orgelrestauratie eenmaal is gestart? IJdo: "Zolang de pijpen niet zijn teruggeplaatst, is alles mogelijk. Besluiten zijn nooit in graniet gebeiteld. Als de kerkrentmeesters willen dat hun orgel op zijn mooist gaat klinken, kiezen ze alsnog voor herpleisteren van de schipmuren".

Willem IJdo

Bodegraven, 5 februari 2016